

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΟΜΩΝ, ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΚΑΙ
ΑΡΧΕΙΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ
Ταχ. Δ/ση: Βασ. Σοφίας 15
Ταχ. Κώδικας: 106 74
Πληροφορίες: Π. Αλιφέρη, Σ. Παπαδάκη
Τηλέφωνο: 213 131 3103, 213 131 3115
Φαξ: 213 131 3180
E-mail: p.aliferi@ydmed.gov.gr,
s.papadaki@ydmed.gov.gr

Αθήνα, 14 Σεπτεμβρίου 2018
Αρ.Πρωτ.:ΔΙΔΔΑ/ΤΔΙ/Φ.15/ 29103,
29097

ΠΡΟΣ:

Το Υπουργείο Εσωτερικών
Α. Γενική Δ/ση Εσωτερικών &
Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
- Υπόψη Προϊσταμένου κ. Θεόδωρου
Οικονόμου
Β. Δ/ση Αστικής & Δημοτικής
Κατάστασης
Υπόψη Προϊσταμένης,
κας Ουρανίας Σταυροπούλου
Σταδίου 27,
Τ.Κ. 101 83, Αθήνα.

Θέμα: «Εκπροσώπηση των πολιτών στις Διοικητικές Αρχές από δικηγόρους».

- Σχετ.: 1) Το αρ.πρωτ.21600/Σ.2820/21.05.2018 έγγραφο της Δ/σης Αστικής & Δημοτικής Κατάστασης προς το Δήμο Κεφαλονιάς.**
2) Το αρ.πρωτ.ΤΑΔΚ 310/2017/12.09.2017 έγγραφο της Δ/σης Αστικής & Δημοτικής Κατάστασης προς το Δήμο Διδυμοτείχου.

Με έναυσμα τα ως άνω σχετικά έγγραφα που περιήλθαν σε γνώση της Υπηρεσίας μας αλλά και ερωτήματα που δεχόμεθα καθημερινά από ΚΕΠ της χώρας και αφορούν στην περίπτωση όπου δικηγόρος προσέρχεται σε μία διοικητική αρχή ή ΚΕΠ προκειμένου να υποβάλει αίτηση ή να παραλάβει τελική διοικητική πράξη για λογαριασμό του εντολέα του, υπενθυμίζονται τα ακόλουθα:

Επί του θέματος η Υπηρεσία μας έχει εκδώσει την με αρ. πρωτ. ΔΙΣΚΠΟ/Φ.18/οικ.11853/6.05.2009 εγκύκλιο του Υπουργού Εσωτερικών με την οποία ενημέρωνε όλες τις Διοικητικές Αρχές της χώρας ως προς τα εξής:

«Σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/99, ΦΕΚ 45/Α'), «Αίτηση του ενδιαφερομένου για την έκδοση διοικητικής πράξης απαιτείται όταν το προβλέπουν οι σχετικές διατάξεις».

Εξάλλου, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του ίδιου νόμου όπως αντικαταστάθηκαν με αυτές της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του ν. 3242/2004 (ΦΕΚ 102/Α'), «Οι δημόσιες υπηρεσίες, οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, όταν υποβάλλονται αιτήσεις, οφείλουν να διεκπεραιώνουν τις υποθέσεις των ενδιαφερομένων και να αποφαινούνται για τα αιτήματά τους...».

Μέχρι σήμερα έχει γίνει δεκτό ότι οι παραπάνω διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 3 του ν. 2690/99 σε συνδυασμό με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 4 του ίδιου νόμου, όπως αντικαταστάθηκαν με αυτές της παραγράφου 1 του άρθρου 6 του ν. 3242/2004, για την περίπτωση που ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να προσέλθει αυτοπροσώπως ενώπιον των διοικητικών αρχών για να υποβάλει αίτηση ή να παραλάβει την τελική διοικητική πράξη, επιτρέπουν την υποβολή αιτήσεων πολιτών προς τη διοίκηση από τρίτα πρόσωπα, μόνο εφόσον αυτά προσκομίζουν τη νόμιμη προς αυτό εξουσιοδότηση, η οποία μάλιστα πρέπει να φέρει και τη βεβαίωση του γνησίου της υπογραφής του εξουσιοδοτούντος.

Τα ανωτέρω δεν ισχύουν στην περίπτωση που αντί του ενδιαφερομένου πολίτη και για λογαριασμό του, προσέρχεται στην υπηρεσία για να υποβάλει αίτηση ή να παραλάβει την τελική διοικητική πράξη, πληρεξούσιος δικηγόρος, αφού ως εξουσιοδότηση προς το πρόσωπο του τελευταίου ισχύει και αρκεί η νόμιμη προφορική εντολή που του δίδεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Ν. Δ. 3026/1954 (Κώδικας περί Δικηγόρων – ΦΕΚ 235/Α').

Ως εκ τούτου, οι δικηγόροι δεν θεωρούνται τρίτα πρόσωπα όταν εκπροσωπούν τους εντολείς τους και δικαιούνται να παραλαμβάνουν έγγραφα διοικητικών υπηρεσιών χωρίς έγγραφη εξουσιοδότηση ή πληρεξούσιο.

Ειδικότερα, σε περίπτωση κατά την οποία η υποβολή της αίτησης γίνεται από δικηγόρο, ο οποίος υπογράφει την αίτηση για λογαριασμό του πελάτη του, αυτός παραλαμβάνει και την τελική πράξη χωρίς άλλη διαδικασία ή απαίτηση.

Το ίδιο ισχύει και για την παρακολούθηση της πορείας της αίτησης που έχει υποβληθεί από δικηγόρο.

Εάν η αίτηση έχει ήδη υποβληθεί από τον ενδιαφερόμενο ή τρίτο και προσέρχεται δικηγόρος για την παρακολούθηση αυτής ή την παραλαβή της τελικής διοικητικής πράξης, τότε του ζητείται να δηλώσει επί τόπου την πληρεξουσιότητά του, το ονοματεπώνυμό του, τη διεύθυνση και τον Αριθμό Μητρώου του Δικηγορικού Συλλόγου στον οποίο ανήκει».

Περαιτέρω, και όσον αφορά στη χορήγηση αντιγράφων εγγράφων που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 5 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας (ν. 2690/1999), όπως ισχύει, υπενθυμίζεται ότι έκαστη Υπηρεσία ικανοποιεί το αίτημα πρόσβασης σε έγγραφα (διοικητικά ή ιδιωτικά), εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις για την χορήγησή τους στο πρόσωπο του ενδιαφερομένου, ανεξάρτητα εάν το αίτημα αυτό έχει υποβληθεί από τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο ή τον πληρεξούσιο δικηγόρο του που ενεργεί κατόπιν προφορικής εντολής.

Επιπροσθέτως, σε πλήρη συμμόρφωση με τα οριζόμενα στην προαναφερθείσα εγκύκλιο, ο Ενιαίος Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) εξέδωσε την **αρ. 28/2018 εγκύκλιο** (αρ. πρωτ. 771276/18-6-2018) όπου ρητά αναφέρεται ότι: «Οι δικηγόροι δεν θεωρούνται τρίτα πρόσωπα όταν εκπροσωπούν τους εντολείς τους και δικαιούνται να παραλαμβάνουν έγγραφα διοικητικών υπηρεσιών χωρίς έγγραφη εξουσιοδότηση ή πληρεξούσιο, αφού ως εξουσιοδότηση προς το πρόσωπο του τελευταίου ισχύει και αρκεί η νόμιμη προφορική εντολή που του δίδεται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις Ν. 4194/2013 (Κώδικας περί Δικηγόρων ΦΕΚ 208Α').

Για την νομιμοποίηση του δικηγόρου αρκεί, είτε η υπογραφή με την σφραγίδα του δικηγόρου επί των αιτήσεων ή των διοικητικών προσφυγών, που κατατίθενται αρμοδίως για λογαριασμό του εντολέα του, είτε σε περίπτωση προσωπικής επαφής με τις Υπηρεσίες για την παρακολούθηση διοικητικής υποθέσεως, η επίδειξη της δικηγορικής ταυτότητάς

του (από την οποία προκύπτουν το ονοματεπώνυμο και ο αριθμός μητρώου του δικηγορικού συλλόγου στον οποίο ανήκει), καθώς και η προφορική δήλωσή του ότι είναι πληρεξούσιος του εντολέα, τον οποίο αφορά η υπόθεση».

Αξίζει δε να σημειωθεί ότι στην προγενέστερη αρ. 23/2018 εγκύκλιο του ως άνω φορέα (αρ. πρωτ. 606327/9-5-2018) είχε αποτυπωθεί η απαίτηση οι δικηγόροι να φέρουν συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο ή εξουσιοδότηση με βεβαίωση γνησίου υπογραφής του εντολέως τους αλλά κατόπιν σχετικής επιστολής του Προέδρου του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών προς τον Υποδιοικητή του ΕΦΚΑ, ο φορέας τροποποίησε την εγκύκλιο αυτή με την ως ανωτέρω, για την περίπτωση που στις Υπηρεσίες προσέρχεται δικηγόρος αντί του ενδιαφερόμενου πολίτη.

Με τα αριθ. (1) και (2) σχετικά έγγραφα η Διεύθυνση Αστικής & Δημοτικής Κατάστασης δίδει σαφείς οδηγίες σε Δήμους της χώρας ότι προκειμένου οι δικηγόροι να νομιμοποιούνται να ζητήσουν για λογαριασμό των εντολέων τους την έκδοση πιστοποιητικών προσωπικής και οικογενειακής κατάστασης **απαιτείται να προσκομίζουν ειδικό πληρεξούσιο ή εξουσιοδότηση** θεωρημένη για το γνήσιο της υπογραφής από ελληνική δημόσια αρχή.

Και τούτο διότι, κατά την άποψη της εν λόγω υπηρεσίας, τα πιστοποιητικά προσωπικής και οικογενειακής κατάστασης περιλαμβάνουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα των δημοτών, τα οποία αφορούν στην ιδιωτική ή οικογενειακή ζωή και δεν είναι προορισμένα για δημόσια εμφάνιση. Εξαιτίας δε του εμπιστευτικού τους χαρακτήρα δύνανται να χορηγούνται **σε τρίτους** μόνον όταν εκείνοι θεμελιώνουν και αποδεικνύουν την ύπαρξη έννομου συμφέροντος, το οποίο και δεν υφίσταται όταν οι δικηγόροι δεν προσκομίζουν κάποιο εκ των παραπάνω πληρεξούσιων εγγράφων.

Εκ των ανωτέρω καθίσταται σαφές ότι οι οδηγίες της Διεύθυνσης Αστικής & Δημοτικής Κατάστασης έρχονται σε πλήρη αντίθεση με τα οριζόμενα ρητώς στην εγκύκλιο του Υπουργείου μας, ότι δηλ. **οι δικηγόροι δεν θεωρούνται τρίτα πρόσωπα όταν εκπροσωπούν τους εντολείς τους ενώπιον των διοικητικών αρχών.**

Τα παραπάνω έχουν ως συνέπεια όλως ευλόγως να προκαλείται σύγχυση στους εμπλεκόμενους στις σχετικές διαδικασίες φορείς και να υποβάλλεται πληθώρα ερωτημάτων ως προς τα ισχύοντα.

Δεδομένου της ανάγκης άμεσης άρσης των όποιων αμφισβητήσεων/ παρανοήσεων προκύπτουν και προκειμένου να διασφαλιστεί η πιστή εφαρμογή των κείμενων ρυθμίσεων κατά ενιαίο και ομοιόμορφο τρόπο από όλη τη Διοίκηση, παρακαλούμε όπως μας ενημερώσετε εάν η Υπηρεσία σας έχει προβεί σε νομοθετική ή άλλη ρύθμιση (π.χ. έκδοση εγκυκλίου, Γνωμοδότηση ΝΣΚ) βάσει της οποίας διαφοροποιείται επί του θέματος από τα οριζόμενα στην αρ. πρωτ. ΔΙΣΚΠΟ/Φ.18/οικ.11853/6.05.2009 εγκύκλιο της Υπηρεσίας μας.

Ο Προϊστάμενος της Γενικής Διεύθυνσης

Νικόλαος Μιχαλόπουλος

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

1. Υπουργείο Εσωτερικών
- Γραφείο Γενικού Γραμματέα,
κ. Γιάννη Ιωαννίδη

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Η Προϊσταμένη του Τμήματος
Γραμματείας και Παροχής
Πληροφοριών
Του Υπουργείου Διοικητικής
Ανασυγκρότησης
Μαρίνα Χρύση

Σταδίου 27,
Τ.Κ. 101 83, Αθήνα.
2. Δήμο Ν. Φιλαδέλφειας – Ν. Χαλκηδόνας
Διεύθυνση ΚΕΠ
(σχετ. αρ. πρωτ. 20923/8-8-2018)
Πίνδου και Αφών Γεωργιάδη 1,
Τ.Κ. 143 41, Ν. Φιλαδέλφεια.

Εσωτερική Διανομή:

- Γραφείο Γενικού Γραμματέα,
κ. Γρηγόριου Θεοδωράκη